

УДК 378:81'243

DOI: 10.32342/2522-4115-2019-2-18-24

Р.А. КРАВЕЦЬ,
*доктор педагогічних наук,
старший викладач кафедри української та іноземних мов
Вінницького національного аграрного університету*

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Статтю присвячено питанням інтернаціоналізації змісту навчання іноземної мови під час професійної підготовки студентів у закладах вищої освіти. Визначено головні причини, які спонукають іноземних абітурієнтів вступати до українських університетів. Досліджено стан інтернаціоналізації вітчизняних ЗВО. Розкрито механізми інтернаціоналізації навчальних програм, що можуть бути реалізовані як франчайзинг, програми-близнюки, взаємне визнання програм. Обґрунтовано необхідність укріплення конкурентоспроможності вітчизняних університетів та висвітлено основні виклики, з якими вони стикаються в умовах глобалізації та євроінтеграції освітнього простору. Наведено приклади поширення культурної спадщини за кордоном і підвищення привабливості національної системи вищої освіти такими країнами, як Великобританія, Китай, Німеччина та Франція. Розглянуто роль мовного чинника в інтернаціоналізації освітнього простору. Доведено важливість пошуку балансу у використанні національної мови і англійської як загальноприйнятої *lingua franca*. У контексті інтернаціоналізації змісту навчання іноземної мови запропоновано оновлення навчальних матеріалів на основі комунікативного та діяльнісного підходів, упровадження інноваційних педагогічних та інформаційних технологій, використання інтерактивних сенсорних екранів. Проаналізовано роль іноземної мови не лише як засобу міжкультурної комунікації, розширення культурних відносин і розповсюдження освітніх можливостей, але й засобу формування професійної та полікультурної компетентностей. Детерміновано орієнтири міжнародної діяльності та механізми інтернаціоналізації навчальної діяльності ЗВО з метою підвищення якості професійної підготовки студентів. Охарактеризовано основні напрями інтернаціоналізації змісту навчання іноземної мови.

Ключові слова: стандартизація, освітній простір, інтернаціоналізація, вища освіта, ЗВО, академічна мобільність, іноземна мова, компетентність.

Статья посвящена вопросам интернационализации содержания обучения иностранному языку во время профессиональной подготовки студентов в учреждениях высшего образования. Определены основные причины, побуждающие иностранных абитуриентов поступать в украинские университеты. Исследовано состояние интернационализации отечественных УВО. Раскрыты механизмы интернационализации учебных программ, которые могут быть реализованы как франчайзинг, программы-близнецы, взаимное признание программ. Обоснована необходимость укрепления конкурентоспособности отечественных университетов и освещены основные вызовы, с которыми они сталкиваются в условиях глобализации и евроинтеграции образовательного пространства. Приведены примеры распространения культурного наследия за рубежом и повышения привлекательности национальной системы высшего образования такими странами, как Великобритания, Китай, Германия и Франция. Рассмотрена роль языкового фактора в интернационализации образовательного пространства. Доказана важность поиска баланса в использовании национального языка и английского как общепринятого *lingua franca*. В контексте интернационализации содержания обучения иностранному языку предложено обновление учебных материалов на основе коммуникативного и деятельностного подходов, внедрения инновационных педагогических и информационных

технологий, использования интерактивных сенсорных экранов. Проанализирована роль иностранного языка не только как средства межкультурной коммуникации, расширения культурных связей и распространения образовательных возможностей, но и средства формирования профессиональной и поликультурной компетентности. Детерминированы ориентиры международной деятельности и механизмы интернационализации учебной деятельности УВО с целью повышения качества профессиональной подготовки студентов. Охарактеризованы основные направления интернационализации содержания обучения иностранному языку.

Ключевые слова: стандартизация, образовательное пространство, интернационализация, высшее образование, УВО, академическая мобильность, иностранный язык, компетентность.

Постановка проблеми. Розширення співпраці між державами є однією з головних тенденцій розвитку сучасних економічних, політичних, соціальних, культурних та освітніх систем. Стандартизація вітчизняного освітнього простору відповідно до загальноєвропейських рекомендацій у сфері вищої освіти вимагає модернізації навчальних планів і змістового наповнення фахових дисциплін. Своєю чергою, існують також об'єктивні суспільні потреби держави у професійній підготовці фахівців, адаптованих до міжнародного ринку праці, здатних взаємодіяти з етнофорами й розв'язувати проблеми на основі полікультурного мислення, тобто є потреби в інтернаціоналізації освіти. Вагома роль у цьому процесі відводиться закладам вищої освіти. Нині вони беруть активну участь у розбудові економіки знань, що зумовлено зростанням конкуренції між університетами за позиції на ринку освітніх послуг, налагодженням міжнародного співробітництва з питань науково-дослідної діяльності, запровадженням найкращих закордонних зразків ефективної організації ЗВО відповідно до власних потреб, змінами на ринку праці, які вимагають від працівників більшої мобільності й готовності працювати в полікультурному середовищі. У низці випадків ці фактори є критерієм оцінки успішності університетів, а інтернаціоналізація вищої освіти передбачає, з одного боку, уніфікацію елементів освітньої діяльності різних країн (навчальних планів і програм), а з іншого – мобільність науково-педагогічних працівників і студентів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Важливі аспекти проблеми інтернаціоналізації освітнього простору висвітлено у працях вітчизняних і зарубіжних науковців. Питання формування загальноєвропейського освітнього простору в контексті інтернаціоналізації вищої освіти стали предметом наукових досліджень А. Вербицької, Ч. Жу, Н. Красільнікової, В. Купріянової-Ашіної, О. Нітенко, О. Огієнко, І. Татомир, Г. Товканець. Регулювання процесів академічної мобільності на державному і міжнародному рівнях досліджують Л. Брайкович, Н. Данько, Р. Хелмс, О. Хомерікі. Теоретичні основи інтернаціоналізації як фактора конкурентоспроможності закладів вищої освіти обґрунтовують О. Бедний, О. Грудзинський, М. Дебич, В. Краснощюков, М. Окса, Т. Пилаєва, І. Сікорська, Д. Супрун, В. Фокіна, А. Шакірова, В. Яценко. Проблеми здобуття вищої освіти іноземними студентами досить детально проаналізували Ю. Гришук, Г. Новосад, А. Чирва, О. Шаповалова. Окремі аспекти інтернаціоналізації університетів у розрізі англійської мови розробляють Р. Болайто, Р. Вест, О. Заболотна, К. Іноземцева, Т. Модестова. Вивчення наукових джерел дає підстави стверджувати, що цілісного дослідження, присвяченого проблемі інтернаціоналізації змісту навчання іноземної мови в університетах України, здійснено не було. Отже, недостатня теоретична розробленість цієї проблеми, її соціальна значущість визначили **мету статті** – дослідити сучасний стан інтернаціоналізації українських закладів вищої освіти, охарактеризувати процес інтернаціоналізації змісту навчання іноземної мови як засобу підвищення професійної підготовки студентів та з'ясувати її передумови.

Виклад основного матеріалу. Інтернаціональна взаємодія між університетами набуває особливого пріоритету в XXI ст., оскільки вона сприяє універсалізації знань, поліпшує доступність вищої освіти для широких верств населення, стимулює розроблення міжнародних стандартів якості освіти, посилює її інноваційний характер і забезпечує її спрямованість на майбутнє, зміцнює міжнародне співробітництво. Як відомо, наша держава також не залишається осторонь процесів глобалізації та євроінтеграції, а тому значно зросла кількість українських університетів, у яких здобувають вищу освіту іноземці. Якщо у 2015–2016 навчальному році таких університетів нараховувалося 185, то нині професійну підготовку

іноземних студентів здійснюють 443 ЗВО. Найбільшою популярністю на міжнародному ринку освітніх послуг серед іноземців користуються Харківський національний медичний університет (4432 чол.), Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна (4363 чол.), Одеський національний медичний університет (3780 чол.), Національний медичний університет імені О.О. Богомольця (3601 чол.), Запорізький державний медичний університет (2665 чол.), ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України» (2443 чол.), Вінницький національний медичний університет імені М.І. Пирогова (2276 чол.), ПАТ ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом» (2079 чол.), ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України» (2050 чол.) та ВДНЗ «Буковинський державний медичний університет» (1723 чол.) [1].

Із детальною інформацією про правила вступу іноземних абітурієнтів до українських ЗВО, покроковою інструкцією та освітніми програмами можна ознайомитися на онлайн-порталі «Study in Ukraine» Українського державного центру міжнародної освіти. Там також перераховано головні причини, які приваблюють іноземних абітурієнтів здобувати вищу освіту в українських ЗВО: висока якість; престиж; вигідна ціна за навчання; низька вартість проживання; іноземці користуються тими самими правами та свободами, як і громадяни України; відносно легкі умови вступу (нормальний бал атестата, проходження співбесіди); спрощений процес навчання для закордонних студентів, належна візова підтримка. На порталі «Study in Ukraine» можна знайти приблизну ціну за навчання. Більше половини студентів-іноземців здобувають вищу освіту з медичних та економічних спеціальностей. Характерно, що абітурієнти з Азії та Африки опановують медичну спеціальність, натомість студенти з пострадянського простору – економічну. Студенти-іноземці, які навчаються на фармацевтичних і медичних спеціальностях сплачують від \$3000 до \$3800 за навчальний рік. Освіта за іншими напрямками дешевша: щорічна плата за навчання для майбутніх економістів, інженерів, архітекторів, техніків варіює в межах \$1500–2200 [1]. На нашу думку, залучення іноземних студентів позитивно впливає на репутацію вітчизняних університетів на міжнародній арені та поліпшує їхнє матеріальне становище, оскільки іноземці здобувають українську освіту лише на контрактній основі. Наочно кількість студентів з іноземних країн зображено на рис. 1.

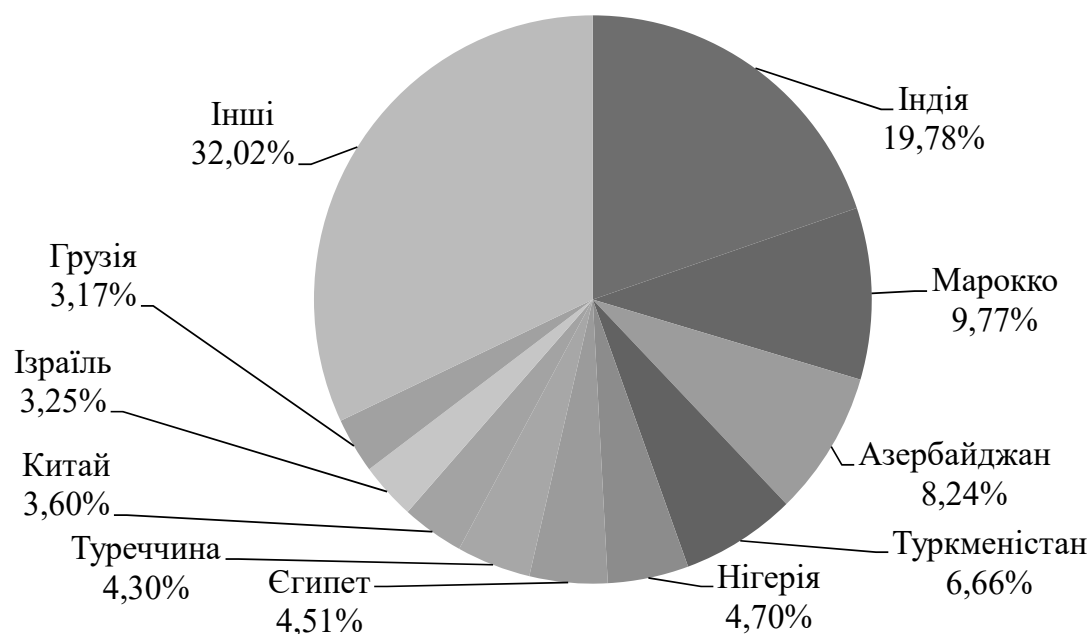

Рис. 1. Кількість студентів з іноземних країн в українських ЗВО

Інтернаціоналізація навчальних програм може бути реалізована як франчайзинг (іноземний університет надає іншому закладу вищої освіти дозвіл на реалізацію його освітніх програм і видачу дипломів на заздалегідь визначених умовах), програми-близнюки (укладання договорів між університетами про спільні освітні програми, що передбачає викладання однакових дисциплін, запровадження ідентичних форм контролю рівня знань, використання однакових навчальних посібників тощо), взаємне визнання програм (у разі навчання за кордоном у партнерському ЗВО отримані студентами оцінки визнають в українському і, навпаки, оцінки, отримані в українському ЗВО, враховують на наступних етапах навчання у закордонному університеті-партнері, тобто діє система подвійних дипломів). Щодо зовнішньої інтернаціоналізації, то вона обумовлена необхідністю зміцнювати і розвивати співробітництво між ЗВО. Водночас виникає необхідність укріплення конкурентоспроможності вітчизняних університетів, оскільки вони стикаються з проблемами визнання своїх дипломів, відтоком студентів для навчання за кордоном в умовах негативної демографічної ситуації, суперництвом за висококваліфіковані кадри [2].

Для поширення власної культурної спадщини вищу освіту активно використовують Великобританія, Китай, Німеччина та Франція. Великобританія обрала тактику підвищення своєї культурної привабливості за допомогою міжнародної організації «Британська Рада», яка має представництва у більш ніж 100 країнах на шести континентах, створюючи можливості міжнародної співпраці в освітній та культурній сферах. Китай поширює свою культуру у світі через Інститути Конфуція, що функціонують на базі партнерських університетів за кордоном. Зі свого боку, Німеччина популяризує вивчення німецької мови за кордоном, підтримує міжнародну співпрацю в культурній сфері, знайомить світове співтовариство зі своїм культурним, суспільним і політичним життям через мережу культурних центрів, які діють при інститутах Гете в усьому світі. Інститут Гете активно займається розв'язанням культурно-політичних питань, продиктованих глобалізацією, і розробляє інновативні концепції гуманного світу, побудованого на взаєморозумінні, у якому культурне розмаїття сприймається як багатство. Демонстрування кращих зразків сучасної німецької культури, підтримка німецько-української співпраці, проведення зустрічей між німецькими та українськими художниками й інтелектуалами є основоположними напрямками роботи у сфері культури. Аналогічними питаннями переймається також уряд Франції. В Україні під егідою Посольства Франції (l'Ambassade de France en Ukraine) функціонують шість центрів «Альянс Франсез» («Fondation Alliance Française»). Ця культурно-просвітницька некомерційна громадська організація створена з метою популяризації французької мови та культури за кордоном, розширення культурного розмаїття та заохочення діалогу культур. Головні завдання «Альянс Франсез» полягають у налагодженні співпраці в галузі освіти, мови та культури; поширенні оновленого іміджу французької мови як сучасної та корисної на території діяльності організації; об'єднанні всіх охочих поліпшити свої знання французької мови та культури Франції; розвитку культурних обмінів, які сприяють зближенню культур. Для розв'язання викладених вище завдань мережа «Alliance Française» та Французький інститут (l'Institut français d'Ukraine) проводять курси з французької мови для дітей, дорослих, підприємців; створили Інформаційний центр про сучасну Францію з відповідною медіатекою, розробили екзамени та тести з французької мови (DELF Junior, DELF Prim, DELF/DALE, DELF PRO, TEF/TEFAQ, TCF); регулярно організовують культурні заходи, присвячені вивченню французької мови та популяризації франкомовних культур; відкрили Консультаційний центр з питань вищої освіти у Франції.

На основі дослідження інтернаціоналізації освітнього простору у зазначених вище країнах ми дійшли висновку, що ефективно розв'язання вищою освітою визначених завдань вимагає врахування мовного чинника. Інтернаціоналізація передбачає пошук балансу у використанні національної мови й англійської як загальноприйнятої lingua franca [3, с. 88]. Своєю чергою, інтернаціоналізація змісту навчання іноземної мови потребує розроблення навчальних матеріалів на основі комунікативного і діяльнісного підходів, упровадження інноваційних педагогічних та інформаційних технологій, використання інтерактивних сенсорних екранів. Тобто іноземна мова служить не лише засобом міжкультурної комунікації, розширення культурних відносин і розповсюдження освітніх можливостей, але й засобом формування професійної та полікультурної компетентностей [4, с. 217].

Стратегії інтернаціоналізації закладів вищої освіти [5; 6; 7; 8] **детермінують орієнтири** міжнародної діяльності університетів. Зокрема, серед першочергових завдань міжнародної діяльності вітчизняних університетів розглядають поглиблення інтеграції у світовий освітній та науковий простір, імплементацію інноваційних світових методів організації навчального процесу та наукових досліджень, експорт освітніх послуг, наукомістких і високотехнологічних проєктів, залучення зарубіжного фінансування у формі міжнародних грантів. Для збільшення експорту освітніх послуг ЗВО прагнуть реалізувати комплекс заходів, спрямованих на розширення спектра пропонованих освітніх послуг за спеціальностями, затребуваними за кордоном; розробити магістерські освітні програми англійською мовою; запровадити нові практики цільової підготовки іноземних фахівців за контрактами з іноземними компаніями тощо. Основними джерелами фінансування цих заходів є ресурси таких міжнародних програм, як Erasmus Plus, Erasmus Mundus, Tempus, Horizon 2020 [9].

Підвищення якості професійної підготовки студентів у ЗВО передбачає викладання магістерських курсів та курсів для здобувачів наукових ступенів англійською мовою, оптимізацію роботи університетських курсів для студентів та науково-педагогічних працівників з метою вдосконалення іншомовної підготовки із залученням іноземних волонтерів (носіїв мови) [5, с. 5]. Водночас інтернаціоналізація навчальної діяльності потребує розроблення навчальних програм та інших нормативних документів англійською мовою [5, с. 10], а організаційно-інституційне забезпечення інтернаціоналізації передбачає реалізацію програм розвитку іншомовних та міжкультурних компетенцій, створення можливостей стажування науково-педагогічного й адміністративно-управлінського персоналу за кордоном, запровадження дієвого механізму надання підтримки та додаткових послуг для іноземних студентів і викладачів, заохочення працівників університету до співробітництва в межах міжнародних проєктів [5, с.13].

Отже, інтернаціоналізацію змісту навчання іноземної мови як засобу підвищення якості професійної підготовки студентів здійснюють у таких основних напрямках: міжнародна мобільність студентів, професорсько-викладацького складу та співробітників адміністрації ЗВО; взаємне визнання кваліфікацій з вищої освіти в європейському регіоні для продовження навчання за кордоном (через систему кредитів ECTS); реформування навчальних програм (викладання дисциплін іноземними мовами), розроблення подвійних і спільних програм; міжнародна мобільність програм (транснаціональна освіта, маркетингова діяльність між країнами, регіонами й університетами), спрямована здебільшого на залучення іноземних студентів і створення міжнародних консорціумів; участь у розширенні транскордонної освітньо-наукової мережі та сприяння розвитку міжнародної співпраці на стратегічному рівні [10, с. 146]. Відтак, одним із пріоритетних завдань сучасного ЗВО є підготовка випускників, здатних працювати в інтернаціональних колективах, демонструвати толерантне ставлення до етнофорів, жити й успішно функціонувати в умовах полікультурного соціуму, професійної мобільності та міграції робочої сили. Розв'язання цього завдання також дозволить залучити іноземних студентів, викладачів і науковців до розроблення спільних проєктів, посилити міжнародну академічну активність фахівців, модернізувати систему вітчизняної вищої освіти. Така модернізація передбачає не лише викладання фахових дисциплін іноземною мовою, але й адміністративно-організаційні зміни в організації навчального процесу, розроблення інноваційних педагогічних технологій навчання, реалізацію дистанційного навчання, практичне втілення кредитно-трансферної системи навчання, тобто забезпечення якості освіти відповідно до світових стандартів [11, с. 8–10].

Нова освітня стратегія інтернаціоналізації змісту фахових дисциплін, зокрема іноземної мови професійного спрямування і ділової іноземної мови, спонукає університети до зміни мовної політики. На нашу думку, якщо ЗВО хочуть асоціювати себе з єдиним світовим освітнім простором, то вони мають, насамперед, приділити значну увагу лінгвістичному компоненту інтернаціоналізації, адже відсутність стійких іншомовних знань з професійного й академічного дискурсу, недостатньо розвинені навички усної та письмової комунікації англійською мовою є сьогодні серйозними перешкодами на шляху до розвитку професійної кар'єри та міжнародної наукової діяльності.

Недостатній рівень володіння іноземною мовою може призвести до комунікативного бар'єру й негативних наслідків для подальшого професійного зростання. У сучасному гло-

балізованому світі знання іноземної мови сприймають вже не як конкурентну перевагу, а як головну універсальну компетенцію, відсутність якої часто ставить під сумнів наявність у фахівця відповідної професійної кваліфікації і може бути перешкодою для працевлаштування. Науковці, які не володіють іноземною мовою на достатньому рівні, не зможуть вивчати іноземні першоджерела, опрацьовувати автентичні матеріали, долучатися до кращих світових наукових надбань, оприлюднювати результати власних досліджень на міжнародній арені під час виступу іноземною мовою на конференціях, симпозіумах, семінарах, при проходженні практики, закордонного стажування, відповідно, не матимуть міжнародного індексу цитування, не отримають гранти на наукові дослідження та запрошення для участі в міжнародних дослідницьких проектах, тобто не зможуть зробити вклад у підвищення рейтингу рідного університету і конкурентоспроможності українських ЗВО [10, с. 147]. Звідси випливає, що якість мовної університетської освіти стає не лише критерієм особистого успіху фахівця, але і фактором опосередкованого впливу на економічний розвиток держави та добробут суспільства загалом.

Освітньо-професійні програми першого (бакалаврського) і другого (магістерського) рівнів вищої освіти необхідно розробити так, щоб вони служили платформою для успішної міжнародної академічної та професійної діяльності. Нині існує потреба в інтернаціоналізації змісту навчання іноземної мови та удосконаленні методики викладання іноземної мови професійного спрямування в немовних ЗВО України. Розв'язання цього питання бачимо насамперед в інтегрованому застосуванні методологічних підходів «English for Specific Purposes» («Англійська мова для спеціальних цілей») та «English for Academic Purposes» («Англійська мова для навчальних цілей»). Відтак, інтернаціоналізацію змісту навчання іноземної мови здійснюємо за допомогою спеціально розроблених робочих програм навчальних дисциплін «Іноземна мова професійного спрямування» і «Ділова іноземна мова» з опорою на спеціалізовану термінологію, фаховий, академічний і лінгвосоціокультурний дискурс, характерні для конкретної галузі знань і спеціальності. Вагому роль у цьому процесі відіграють знання спеціальної термінології, вміння студентів робити презентації іноземною мовою, здатність сприймати на слух, розуміти і перекладати спеціалізовані автентичні тексти [10].

На основі аналізу соціологічних, економічних, демографічних і геополітичних чинників Д. Греддол прогнозує подальше домінування англійської мови у світовій науці, економіці та освіті. Водночас лінгвіст висловлює міркування, що впродовж десятиліття відбудеться реформування методики викладання іноземної мови і методологічних підходів, отже, англійську мову рідше будуть розглядати як самостійну дисципліну, оскільки вона буде інтегрована в програму предметної дисципліни [12, с. 86]. **Викладачів іноземної мови, які не готові до такої перепідготовки, він застерігає від перспективи втратити роботу [12, с. 15].** Отже, розв'язанню цієї проблеми може сприяти запровадження інтегрованого навчання іноземної мови та спеціальності як нова стратегія іншомовної професійної підготовки.

Ми погоджуємося з науковцем і також вважаємо, що нинішні професійно зорієнтовані навчальні програми, які зосереджені на іноземній мові, вже не відповідають сучасним вимогам іншомовної підготовки міжнародного фахівця. Звісно, підготовка за програмами ESP досі не втратила своєї актуальності. Однак незважаючи на це виникає потреба у модернізації іншомовної підготовки студентів та інтегрованому поєднанні методологічних підходів ESP та EAP для удосконалення методики формування професійної комунікативної компетенції студентів. Відтак, у центрі навчальної програми з іноземної мови має бути саме фахова дисципліна, тобто іноземна мова в контексті інтернаціоналізації є інструментом передавання предметного знання з фаху; а в інтегрованому курсі необхідно одночасно оцінювати знання іноземної мови і знання предметної дисципліни. Усе це передбачає активну співпрацю лінгвістичних і предметних кафедр, оскільки предметно-мовне інтегроване навчання (Content Language and Integrated Learning) має на меті навчання іноземної мови і фахової дисципліни. Методологія CLIL базується на теорії соціального інтеракціонізму, яка пояснює зв'язок між мисленням, мовою та соціальною взаємодією (Л. Виготський), і теорії мови (С. Крашен). Концепція CLIL ґрунтується на чотирьох «С»: «Content» (зміст), «Culture» (культура), «Communication» (комунікація), «Cognition» (пізнання). Вона включає у себе засвоєння іноземної мови професійного спрямування, розуміння соціокультурного дискурсу, розвиток навичок міжкультурної взаємодії та когнітивних здібностей студентів.

На нашу думку, для успішної інтернаціоналізації змісту навчання іноземної мови як одного із засобів підвищення якості професійної підготовки студентів доцільним є розроблення інтегрованого спецкурсу на основі методології CLIL, який дозволить формувати у студентів такі компетенції: розуміння основ міждисциплінарних зав'язків на рівні навчальних програм і матеріалів; уміння створювати умови для навчальної автономії на основі змішаного навчання (blended learning); здатність до публічної презентації та захисту результатів свого дослідження (роботи) іноземною мовою в рамках міжнародного заходу; знання психолінгвістичних процесів, які впливають на успішність засвоєння нового навчального матеріалу на основі білінгвального навчання; уміння розвивати когнітивні навички через перехід від простих розумових операцій (запам'ятовування, класифікація) до складніших (аналіз, синтез, абстрагування, висунення гіпотези); володіння вербальними і невербальними технологіями навчальної підтримки (scaffolded learning); уміння користуватися інноваційними інформаційно-комунікаційними технологіями; здатність одночасно виконувати декілька завдань (multitasking); уміння створювати сприятливий мікроклімат, в основі якого лежить не конкуренція, а кооперація студентів. Результатом запровадження такого спецкурсу на основі інтегрованого навчання є сформованість у майбутніх фахівців навичок ефективного усного та письмового професійного орієнтованого спілкування, готовності брати активну участь у професійному і академічному дискурсах в умовах полікультурного світу.

Висновки з цього дослідження та перспективи подальших розвідок. На основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що інтернаціоналізація освітнього простору – це складний процес, який охоплює всі сфери функціонування університетів й орієнтований, перш за все, на розвиток міжнародних форм співробітництва за умови внутрішньої трансформації закладу вищої освіти. Відповідно, основні напрями діяльності університетів у контексті інтернаціоналізації передбачають включення до навчальних планів обов'язкових і факультативних «інтернаціональних» дисциплін; доповнення змісту традиційних дисциплін міжнародними темами та прикладами; розроблення навчальних планів, розрахованих на іноземних студентів; упровадження навчальних планів з підготовки студентів до роботи у міжнародних компаніях; викладання дисциплін іноземними мовами, залучення до навчального процесу закордонних викладачів і науковців; створення віртуальної аудиторії студентів із різних країн; відкриття курсів з культури різних народів світу, міжкультурної комунікації, країнознавства, ділової іноземної мови. Важливу роль у розв'язанні цих завдань відіграє інтернаціоналізація змісту навчання іноземної мови як засобу підвищення якості професійної підготовки студентів, покликана забезпечити академічну мобільність студентів, мобільність викладачів та науковців, створення спільних із закордонними закладами вищої освіти науково-дослідних проектів, реалізацію програм подвійних дипломів, відкриття філіалів за кордоном.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо у створенні й забезпеченні реалізації довготермінової державної стратегії інтернаціоналізації вищої освіти, розробленні інноваційних педагогічних технологій підготовки студентів до міжкультурної комунікації на заняттях з іноземної мови, порівняльному аналізі нормативно-правової бази української та європейських систем вищої освіти в контексті інтернаціоналізації ЗВО, обґрунтуванні та апробації механізмів формування готовності студентів до академічної мобільності, системному забезпеченні участі студентів та викладачів у різноманітних програмах міжнародної мобільності, диверсифікації мов навчання (збільшенні англословних, німецькомовних і франкомовних програм), створенні можливостей для отримання паралельно з національним дипломом про вищу освіту документа однієї з країн Європейського Союзу (програми подвійних і спільних дипломів), використанні сучасних інформаційних технологій та переваг дистанційного навчання, розвитку освітнього франчайзингу, підвищенні прозорості та зміцненні інформаційної політики.

Список використаної літератури

1. Іноземні студенти в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://studyinukraine.gov.ua/uk/zhittya-v-ukraini/inozemni-studenti-v-ukraini/> (дата звернення: 17.06.2019).
2. Кравець Р.А. Роль іноземної мови в процесі інтернаціоналізації закладів вищої освіти / Р.А. Кравець // Молодь і ринок. – 2019. – №7 (174). – С. 17–22.

3. Куприянова-Ашина В. Интернационализация высшего образования: российские подходы / В. Куприянова-Ашина, Ч. Жу // Международные процессы. – 2013. – № 2 (33). – Т. 11. – С. 86–94.
4. Кравець Р.А. Забезпечення полікультурної освіти майбутніх фахівців аграрної галузі засобами комунікативного підходу на заняттях з іноземної мови / Р.А. Кравець // Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Сер.: Педагогіка і психологія. – 2016. – № 2 (12). – С. 215–221.
5. Стратегія інтернаціоналізації Вінницького національного аграрного університету до 2025 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vsau.org/assets/images/content/dokPDF/internacionalizaciaukr.pdf> (дата звернення: 21.09.2019)
6. Стратегія інтернаціоналізації Львівського торговельно-економічного університету [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/pidrozdily/Viddil_Mizhnar_Zvjazkiv/Docs/2017_Strategia.pdf (дата звернення: 05.08.2019).
7. Стратегія інтернаціоналізації співробітництва в галузі освіти Національного авіаційного університету на 2018–2028 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://interdep.nau.edu.ua/files/documents/internationalization_strategy.pdf (дата звернення: 05.08.2019).
8. Стратегія інтернаціоналізації Харківського національного медичного університету на 2019–2025 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://knmu.kharkov.ua/attachments/5691_str-intern.pdf (дата звернення: 05.08.2019).
9. Rackevičienė S. English for Specific Purposes and the Second Foreign Language: Reaching Beyond Language Training in BA Philology Study Programme / S. Rackevičienė, V. Janulevičienė, L. Mockienė // The Journal of Teaching English for Specific and Academic Purposes. – 2019. – Vol. 7. – №2. – P. 135–146.
10. Иноземцева К.М. Интернационализация высшего профессионального образования в России: языковая политика / К.М. Иноземцева // Высшее образование в России. – 2014. – №5. – С. 145–152.
11. Чирва А.С. Тенденції інтернаціоналізації змісту вищої освіти в університетах Канади: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Чирва Андрій Сергійович. – Суми, 2012. – 23 с.
12. Graddol D. English Next / D. Graddol. – Plymouth: Latimer Trend & Company Ltd, 2006. – 132 p.

References

1. *Inozemni studenty v Ukraini* [Foreign students in Ukraine]. Access mode : <http://studyi-nukraine.gov.ua/uk/zhittya-v-ukraini/inozemni-studenti-v-ukraini/> (Accessed 17 June 2019). (In Ukrainian).
2. Kravets, R.A. (2019). *Rol inozemnoi movy v protsesi internatsionalizatsii zakladiv vyshchoi osvity* [The role of foreign in the process of internationalisation of higher education institutions]. *Molod i rynek* [Youth and market]. Drohobych, no. 7 (174), pp. 17-22 (In Ukrainian).
3. Kupriianova-Ashina, V. & Zhu, Ch. (2013). *Internatsionalizatsiia vyssheho obrazovaniia : rossiiskie podkhody* [The internationalization of higher education: the Russian approach]. *Mezh-dunarodnye protsessy* [International processes], no. 2 (33), vol. 11, pp. 86-94 (In Russian).
4. Kravets, R.A. (2016). *Zabezpechennia polikulturnoi osvity maibutnikh fakhivtsiv ahrar-noi haluzi zasobamy komunikatyvnoho pidkhodu na zaniattiakh z inozemnoi movy* [Providing the multicultural education of future agrarians by means of the communicative approach at foreign language classes]. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu imeni Alfreda Nobelia. Pedagogika i psykholohiia* [Bulletin of Alfred Nobel University. Pedagogy and Psychology]. Dnipropetrovsk, no. 2 (12), pp. 215-221 (In Ukrainian).
5. *Stratehiia internatsionalizatsii Vinnytskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu do 2025* [Internationalisation strategy of Vinnytsia National Agrarian University till 2025]. Access mode : <https://vsau.org/assets/images/content/dokPDF/internacionalizaciaukr.pdf> (Accessed 21 September 2019). (In Ukrainian).
6. *Stratehiia internatsionalizatsii Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu* [Internationalisation strategy of Lviv University of Trade and Economics]. Access mode : http://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/pidrozdily/Viddil_Mizhnar_Zvjazkiv/Docs/2017_Strategia.pdf (Accessed 05 August 2019). (In Ukrainian).

7. *Stratehiia internatsionalizatsii spivrobitnytstva v haluzi osvity Natsionalnoho aviatsiino-ho universytetu na 2018–2028 rr.* [National Aviation University's Education Cooperation Internationalisation Strategy for 2018–2028]. Access mode : http://interdep.nau.edu.ua/files/documents/internationalization_strategy.pdf (Accessed 05 August 2019). (In Ukrainian).

8. *Stratehiia internatsionalizatsii Kharkivskoho natsionalnoho medychnoho universytetu na 2019–2025 rr.* [Internationalisation strategy of Kharkiv National Medical University for 2019–2025]. Access mode : http://knmu.kharkov.ua/attachments/5691_str-intern.pdf (Accessed 05 August 2019). (In Ukrainian).

9. Rackevičienė, S., Janulevičienė, V. & Mockienė, L. (2019). English for Specific Purposes and the Second Foreign Language: Reaching Beyond Language Training in BA Philology Study Programme. The Journal of Teaching English for Specific and Academic Purposes, vol. 7, no. 2, pp. 135-146.

10. Inozemtseva, K.M. (2014). *Internatsionalizatsiia vyssheho professionalnoho obrazovaniia v Rossii : yazykovaia politika* [Internationalization in higher professional education in Russia: backgrounds, gears, incentives, language policy]. Vysshee obrazovanie v Rossii [Higher education in Russia], no. 5, pp. 145-152 (In Russian).

11. Chyrva, A.S. (2012). *Tendentsii internatsionalizatsii zmistu vyshchoi osvity v universytetakh Kanady. Avtoref. dys. kand. ped. nauk* [Trends in Higher Education Content Internationalization in the Universities of Canada. Abstract diss. cand. ped. of sciences]. Sumy, 23 p. (In Ukrainian).

12. Graddol, D. (2006). English Next. Plymouth, Latimer Trend & Company Ltd Publ., 132 p.

INTERNATIONALISATION OF THE CONTENT OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING AS A MEANS OF IMPROVING THE QUALITY OF VOCATIONAL TRAINING OF STUDENTS AT HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Kravets Ruslan Andriiovych, Doctor of Sciences (Pedagogy), Senior Lecturer of the Ukrainian and Foreign Languages Department of Vinnytsia National Agrarian University.

E-mail: krawezj@ukr.net

ORCID ID 0000-0002-7459-8645

DOI: 10.32342/2522-4115-2019-2-18-24

Key words: standardisation, educational space, internationalisation, higher education, HEI, academic mobility, foreign language, competence.

The article is devoted to the issues of internationalisation of the content of foreign language teaching in professional training of students at higher education institutions. The main reasons which encourage foreign entrants to enter Ukrainian universities have been defined. The state of internationalisation of local HEIs has been investigated. Mechanisms of internationalising the training programmes which can be implemented as franchising, twinning programmes and mutual recognition of programmes have been revealed. The necessity of strengthening the competitiveness of local universities has been substantiated and the main challenges they face in the context of globalisation and European integration of the educational space have been viewed. The examples of spreading the cultural heritage abroad and increasing attractiveness of the national higher education system in such countries as the United Kingdom, China, Germany and France have been presented. The role of the linguistic factor in the internationalisation of the educational space has been considered. The importance of finding a balance in using the national language and English as a common lingua franca has been proven. In the context of the internationalisation of the content of foreign language teaching it has been proposed to update the educational materials on the basis of communication and practical approaches, the implementation of innovative pedagogical and information technologies, the use of interactive touch screens. The role of the foreign language has been analysed not only as a means of intercultural communication, enhancement of cultural relations and distribution of educational opportunities, but also as a means of forming professional and multicultural competences. The indicators of international activity and mechanisms of internationalisation of the HEIs' educational activity have been determined in order to improve the quality of students' vocational training: deepening the integration into the world educational and scientific space, implementation of innovative methods of educational process and scientific research organization, export of educational services, high-tech projects in the form of international grants. The main directions of internationalisation of the content of foreign language training have been described: expansion of educational services in the specialities demanded abroad, development of master's educational programmes in English, implementation of

new practices of targeted training of foreign specialists under contracts with foreign companies. The importance of developing curricula and other normative documents in English for the internationalisation of educational activities, where organizational and institutional support for internationalisation involves the implementation of programmes for developing foreign and intercultural competences, the creation of internship opportunities for scientific, pedagogical and administrative-management staff, providing administrative support and additional services for foreign students and teachers, stimulating University employees to participate in international projects has been proved.

Одержано 3.10.2019.